

ISMAYILZADE v. Azerbaijan (№ 17780/18)

Обставини справи

Ця справа стосувалася відмови національних органів зареєструвати ім'я дитини, обране її матір'ю – заявницею, з підстав того, що таке ім'я суперечило найкращим інтересам дитини.

Заявниця, Leyla Miryagub gizi Ismayilzade, яка є громадянкою Азербайджану 1990 року народження і проживає в місті Баку, 28 вересня 2016 року звернулася до Yasamal District Registration Department (районного відділу реєстрації, далі – Департамент реєстрації), який належить до структури Міністерства юстиції, з проханням зареєструвати «Əbülfəzlabbas» як ім'я її сина, який народився 25 липня 2016 року. 3 жовтня 2016 року в задоволенні клопотання заявниці було відмовлено.

Після цього заявниця ще кілька разів намагалася зареєструвати для свого сина ім'я «Əbülfəzlabbas» (ашійтське ім'я) або варіанти цього імені, однак органи влади відмовили на тій підставі, що зазначене ім'я не було в списку, затвердженому НАН Азербайджану. Крім того, суд першої інстанції постановив, що через відмову держаних органів Азербайджану реєструвати обране ім'я, називати ним дитину буде не у її інтересах.

4 травня 2017 року заявниця звернулася до того самого органу з проханням зареєструвати ім'я «Abbas» для її сина. 10 травня 2017 року клопотання було задоволено.

Рішенням від 16 серпня 2017 року the Baku Court of Appeal (Апеляційний суд міста Баку) відхилив апеляцію заявниці, зазначивши, що Департамент реєстрації діяв у межах своїх дискреційних повноважень і навів причини своєї відмови зареєструвати запитане ім'я.

22 вересня 2017 року заявниця подала касаційну скаргу, стверджуючи, що вона та її чоловік дотримувалися шийтської гілки ісламу, тому ім'я, яке вони обрали для свого сина, було пов'язане з ім'ям історичної особи в ісламі та було поширене в країнах, де панувала шийтська гілка. Вона стверджувала, що з огляду на зазначене, їх бажання назвати сина «Əbülfəzlabbas» було «цілком природним» та що апеляційний суд не довів, що ця назва суперечить фонетиці чи вимові азербайджанської мови або її синтаксису.

29 листопада 2017 року Верховний Суд відхилив касаційну скаргу заявниці як необґрунтовану, вказавши, що оскільки на її прохання ім'я «Abbas» вже було зареєстровано як ім'я її сина, то права дитини згідно зі статтею 26.1 Цивільного кодексу та статтею 53.1 Сімейного кодексу, а також права батьків згідно зі статтями 53.2 і 166.2 Сімейного кодексу, були дотримані. Тому Суд зробив висновок, що позов заявниці, який більше не стосувався імені дитини, а зміни вже зареєстрованого імені, не міг бути задоволений.

Заявниця, посилаючись на статтю 8 Конвенції, скаржилась на відмову органів влади зареєструвати обране нею ім'я для свого сина до ЄСПЛ. Вона надала аргументи, подібні до тих, що висувалися в її апеляційних скаргах до національних судів, а також стверджувала, що реєстрація імені її сина як «Abbas» спричинила «деякі проблеми для них, як для батьків» і змусила її «щодня відчувати тривогу». Заявниця також стверджувала, що у своєму запиті від 4 травня 2017 року вона вказувала, що їй довелося зареєструвати дитину на ім'я «Abbas», для того, щоб вивезти її закордон для лікування. Вона надала копії відповідних сторінок із паспорта дитини, які свідчили про те, що дитина була доставлена до Ірану 31 жовтня та 18 листопада 2017 року, але жодної інформації чи документів щодо передбачуваного лікування нею подано не було.

Оцінка Суду

Стаття 8 Конвенції

Першочергово ЄСПЛ нагадав, що межі між позитивними та негативними зобов'язаннями держави за статтею 8 Конвенції не піддаються точному визначенню. Суд постановив, що не будь-яке регулювання імен обов'язково становитиме втручання. Водночас зобов'язання змінити своє ім'я буде розглядатися як втручання, а відмова дозволити особі прийняти нове ім'я не обов'язково вважатиметься втручанням. Проте застосовні принципи схожі. Зокрема, в обох контекстах необхідно враховувати справедливий баланс між конкуруючими інтересами (див. рішення у справі *Johansson v. Finland*, № 10163/02, § 28, 6 вересня 2007 року, § 29; *Golemanova v. Bulgaria*, № 11369/04, §§ 38-39, від 17 лютого 2011 року; та *Garnaga v. Ukraine*, № 20390/07, § 37, від 16 травня 2013 року).

Суд повторює, що при зважуванні різних інтересів, про які йдеться, слід враховувати, з одного боку, право заявниці обирати ім'я для своєї дитини, а з іншого боку, суспільний інтерес у регулюванні вибору імен (*Heidecker-Tiemann v. Germany* (ухв.), № 31745/02, від 6 травня 2008 року, та *Kyazim v. Bulgaria*, № 39356/17, § 29, від 16 листопада 2021 року). Що стосується суспільних інтересів, Суд раніше визнав, що необхідно приділяти належну увагу інтересам дитини і що захист дитини від невідповідного імені (таких як смішні або химерні імена) відповідає суспільним інтересам. Суд також визнав, що збереження національної практики присвоєння назв можна вважати суспільним інтересом (див. згадане вище рішення у справі *Johansson*, § 36).

Далі Суд повторив, що його завдання полягає не в тому, щоб підміняти собою компетентні національні органи у визначенні найбільш відповідної політики щодо регулювання імен у державі, а радше у тому, щоб перевірити відповідно до Конвенції, чи відмова національних органів влади зареєструвати

таке ім'я у державі може становити порушення прав заявника, гарантованих статтею 8 Конвенції (порівняйте *Stjerna v. Finland*, від 25 листопада 1994 року, § 39, Series A № 299-B; *Mentzen v. Latvia* (ухв.), № 71074/01, ECHR 2004-XII; *Henry Kismoun v. France*, № 32265/10, § 28, від 5 грудня 2013 року; та *Künsberg Sarre v. Austria*, № 19475/20 та 3 інші, § 53, від 17 січня 2023 року).

ЄСПЛ зазначив, що у цій справі Департамент реєстрації відмовив у реєстрації імені, обраного заявницею, посилаючись на положення національного законодавства. Суд першої інстанції також послався на деякі з законодавчих положень та постановив, що відповідне ім'я не відповідає найкращим інтересам дитини.

Суд зазначив, що після рішення суду першої інстанції заявниця подала запит на реєстрацію імені «Abbas» як імені її сина, який був задоволений відповідним органом. Однак, незважаючи на реєстрацію цього імені, заявниця подала апеляцію на рішення суду першої інстанції, яку було відхилено апеляційним судом з мотивів, аналогічних тим, що були надані судом нижчої інстанції. Після цього заявниця подала касаційну скаргу, вперше стверджуючи, що ім'я «Əbülfəzlabbas» було пов'язане з її релігійними переконаннями та що воно не суперечило особливостям азербайджанської культури. Однак, ЄСПЛ зауважив, що Верховний Суд відхилив касаційну скаргу заявниці, аргументуючи це тим, що ім'я «Abbas» уже було зареєстровано, як ім'я дитини за власним бажанням заявниці.

ЄСПЛ зазначив, що хоча у своїх зауваженнях до Суду заявниця і стверджувала, що їй довелося зареєструвати ім'я «Abbas», як ім'я свого сина, оскільки їй потрібно було доставити його до Ірану для медичного огляду, проте з матеріалів справи не вбачається, що вона будь-коли згадувала цей аргумент у своїх скаргах до апеляційного та касаційного судів, а також під час слухання в апеляційному суді. Хоча ЄСПЛ звертає увагу, що ім'я дитини було зареєстроване, як «Abbas» згідно з рішенням суду першої інстанції. Крім того, ЄСПЛ звертає увагу, що хоча заявниця і надала Суду копію паспорта дитини, де вказано дати двох поїздок до Ірану, разом з тим жодної інформації чи документів щодо медичного огляду надано не було. Також заявницею не було надано Суду копію її запиту від 4 травня 2017 року, адресованого відповідному органу реєстрації, в якому вона стверджувала, що пояснила цю ситуацію.

Суд вказав, що у цій справі заявниця, представлена адвокатом, мала змогу подати свою скаргу до трьох судових інстанцій, які розглянули її вимоги та обґрунтували свої рішення. Як зазначалося вище, хоча суди першої та апеляційної інстанцій визнали, що спірне ім'я не відповідає найкращим інтересам дитини, Верховний Суд відхилив касаційну скаргу заявниці, вважаючи, що дитині уже було надано ім'я та вказано відповідну процедуру подання запиту на зміну цього імені. У Суді заявниця не пояснила, чому вона продовжувала провадження, про яке йде мова, замість того, щоб використати

відповідну процедуру зміни вже зареєстрованого імені своєї дитини, а також не стверджувала, що такий спосіб дій був би недоречним у її ситуації.

Отже, беручи до уваги вказані обставини та за відсутності будь-яких обґрунтованих аргументів на користь протилежного, а також беручи до уваги широку свободу розсуду, якою користуються держави у цій сфері, Суд не знайшов підстав сумніватися в зроблених національними органами влади висновках.

Таким чином, ЄСПЛ дійшов висновку, що порушення статті 8 Конвенції у даній справі не було.

Висновок

Відсутність порушення статті 8 Конвенції (право на повагу до приватного та сімейного життя).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 18 січня 2024 року й набуло статусу остаточного 24 червня 2024 року відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.